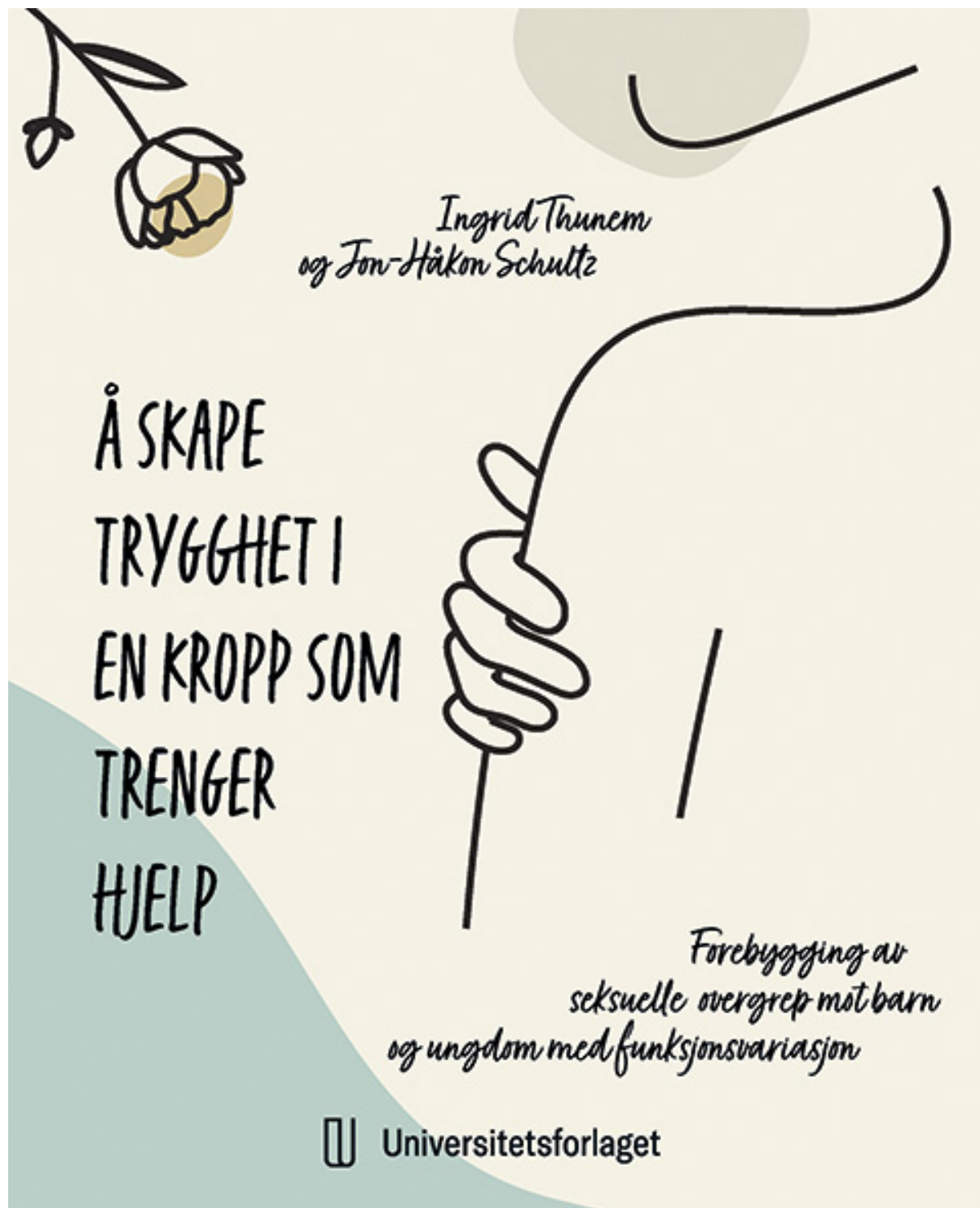

Ujevnt om funksjonsvariasjon og seksuelle overgrep

Sissel Garnes

En ujevn, men viktig bok som på sitt beste bidrar til økt bevissthet om seksuelle overgrep blant barn og unge med funksjonsvariasjon.

Bok Å skape trygghet i en kropp som trenger hjelp **Forfattere** Ingrid Thunem og Jon-Håkon Schultz **År** 2022 **Forlag** Universitetsforlaget **Sider** 160

Bokens styrke ligger først og fremst i de kapitlene der informantene – som selv er funksjonsvarierte som har vært utsatt for overgrep – formidler erfaringer, behov og konkrete råd til fagfolk. Ikke fordi sjokkerende historier brettes ut i detalj, men tvert imot fordi de beskrives i overordnede og nøytrale ordelag. Mot denne bakgrunnen får svikten i hjelpeapparatet – hos helsepersonell og andre aktører – lov til å tre frem. Det er rystende lesning, hvor vi som psykologer ikke kommer spesielt godt ut av det som gruppe. Endret fungering hos et lite barn blir tolket som «naturlig» fordi «det er bare sånn folk med funksjonsnedsettelse er.» En kvinnes opplevelse av seksuelle overgrep møtes av behandler med utsagn om at «du burde ikke kalle dette for seksuelt overgrep, du har jo tross alt nok med din diagnose», og hjelpemidler blir ikke erstattet fordi saksbehandler vurderer at personen satte seg og rullestolen i en farlig situasjon der overgrepet kunne skje. Systemets manglende evne til å ta inn over seg at individet er mer enn sin funksjonsvariasjon, søke ny kunnskap og utfordre egne fordommer, blir et sentralt og viktig tema.

Fra avvik til «ableisme»

Den samlede leseropplevelsen fremstår allikevel som ujevn. Først og fremst skulle jeg ønske at forfatterne lot presentasjonen av teoriene, begrepene og aktivismen som knytter seg til fenomenet funksjonsvariasjon i dag, ta mer plass. Disse er markert annerledes enn den medisinske og avvikspregede forståelsesrammen de fleste av oss er vokst opp med – og dermed heller ikke reflekterer noe særlig over. Det kan derfor kreve litt innsats å ta dem inn over seg, enten man er fagperson eller ikke, funksjonsvarierte eller såkalt normfungerende. «Ableisme», eller diskriminering og sosiale fordommer mot mennesker med funksjonsvariasjon, er et eksempel på et relativt nytt, men sentralt begrep som kan tilføre psykologer og andre yrkesgrupper nyttig kunnskap om hvordan egne holdninger og fordommer mer eller mindre umerkelig påvirker hvordan man møter funksjonsvarierte mennesker. Begrepet tar også opp i seg hvordan funksjonsvarierte internaliserer samfunnets fordommer mot seg selv. Det har derfor potensial til å fungere som en viktig nøkkel for å oppnå endring og bedring hos funksjonsvarierte klienter i ulike former for behandling. Da er det synd at begrepet bare kort introduseres over en liten side i boken.

På lignende vis synes jeg teksten flere steder preges av at utsagn og påstander gjentas, heller enn av at forfatterne tar seg tid til å drøfte og diskutere bakgrunnen for sine ulike resonnementer. Dette er noe jeg tror kan skape en følelse av utenforskap hos lesere som kanskje skal gjøre seg kjent med bokens underkommuniserte og utfordrende tema for første gang.

Det er rystende lesning, hvor vi som psykologer ikke kommer spesielt godt ut av det som gruppe

Et felt i utvikling

Mot slutten av boken peker forfatterne på at feltet funksjonsvariasjon og seksualitet er i utvikling, og at tilpasset materiell knyttet til avdekking og forebygging av seksuelle overgrep mot funksjonsvarierte i økende grad er tilgjengelig. Dette er imidlertid til liten nytte dersom det ikke tas i bruk av de ulike faggruppene som jobber med barn og unge. QR-koder og nettsider til ulike ressurser inkluderes

direkte i teksten, og gjør det lettere for den enkelte kliniker å oppsøke oppdatert og kvalitetssikret kunnskap, blant annet fra politiet og Redd Barna. Sammen med refleksjonsspørsmålene som avslutter hvert kapittel, legges det konkret til rette for at boken faktisk kan bidra til økt bevissthet rundt seksuelle overgrep og reell endring av praksis på ulike arenaer der barn og unge med funksjonsvariasjon ferdes. Det gir grunn til optimisme, og jeg ser frem til å følge med på hvordan forfatterne velger å videreutvikle materialet sitt. Det er det nemlig god grunn til å gjøre.